Is ideas e is programas de Felice Porcella

In unu cuntestu culturale e legislativu chi pariat orientadu a predispònnere is trastos e is interventos netzessàrios a su recùperu de is zonas paulesas e prus pagu isvilupadas de su Meridione, Felice Porcella, in antis sìndigu de Terrarba e posca deputadu, aiat intentadu siat su caminu de interessare is autoridades natzionales a sa solutzione integrada de is problemas, siat su caminu de is interventos cuntentos a sa bonìfica no de s'intreu territòriu, ma de àreas prus reduidas comente a sa paule Ischit Ussa.

Porcella, deputadu socialriformista in sa de XXIV legisladuras (1913-1919), fiat cumintzadu in sede parlamentare un'atzione chi sollitzitaiat su guvernu a non si limitare a su fràigu de su batzinu de su Tirsu petzi pro produère energia elètrica, ma a intervènnere in s'assentu idràulicu de su bassu cursu de su riu, undas rèndere possìbile **in antis la bonificat, posca s'irrigatzione, tando, in unu pranu integradu, su coltivu de is àreas paulesas gasi recuperadas**.

In sa torrada parlamentare de su 12 làmpadas 1914 Porcella presentat un'interpellanza: «Su sutascritu pedit de interpellare is ministros de is traballos pùblicos, de laurera, indùstria e cummèrtziu e su presidente de su Cussìgiu, pro ischire cando in fines e cun cales mesu, a pustis de deghessete annos de legislatzione ispetziale in Sardigna, cumprendat su Guvernu protzedire a sa curretzione idràulica de is rios Tirso e Rio de Mòguru e a sa bonificazione de is paules in su Campidanu de Aristanis; si pesset finas dae como, e comente a, a integrare sa lege 11 trìulas 1913, n. 985, cun noos e prus eficatzes providimentos àutos a mègius assegurare e affrettare s'irrigatzione agrària in su naradu Campidanu, cun una majore e prus segura garantzia de defensa in prode de is propietàrios de sa bassa badde de su Tirsu contra is perìgulos e is disacatos de is aundaduras e de is ispodessimentos de is terrinos issoro, e frunende a issos, riunidos in Cunsòrtziu, intre is àteras cosas, is fàtziles e prontos mesu finantziàrios occorrenti pro pònnere fronte a is graves ispesas de assentu, a issos càrrigu, de is zonas irrigabili».

Porcella aiat presentadu a sa Càmera fintzas una proposta de lege de su tìtulu *Bonìfica, colonizatzione e megioru agràriu e industriale de su Campidanu de Aristanis in provìntzia de Casteddu*. Sa proposta previdiat sa curretzione e sa diversione de su riu Mòguru, su prosciugamento de is istagnos, su rimboschimentu de su monte Arci, de is marinas longu su litorale de Marceddì e de su golfu de Aristanis, su fràigu de caminos de collegamentu cun is tzentros abitados, s'allacciamento de is abbas de su monte Arci fintzas a fine de

irrigatzione e de distributzione de abba potàbile a is zonas bonificadas, s'utilizatzione de unos cantos istagnos comente a salinas.

Una bia bonificades, is terras prus fertiles diant èssere istadas accorpate, fintzas tràmite espròprio o bèndida fortzada, e torra **torradas a mòvere intre is propietàrios locales**, atribuende a cada interessadu un'ùnica estensione de terrinu proportzionale a cudda in manera cumplessiva annanta a sa massa e in manera possìbile de sa matessi calidade e coltura de is chi in antis possediat. Cada podere gasi formadu e assignadu non diat àere dèvidu tènnere un'estensione inferiora a unu mìnimu de s'istabilire in su regulamentu.

Intervenende a sa Càmera su 8 martzu 1915, Porcella gasi concruiat. «A custu ispetzialmente aspirant is populatziones de sa regione de Aristanis e insistent in su de bos torrare a cramare su Guvernu, pro ite a isetare chi si costruat su batzinu de su Tirsu in antis de providire a s'assentu de sa parte inferiora de su riu, cheret nàrrere isetare ancora deghe e dòighi annos a pustis de is 18 chi sunt giai colados. Pro custu […] m'abbando de torrare subra de s'argumentu, fintzas a cando lu Guverno non si detzidat una bona bia a amparare is abitados nostros e is sartos nostros de is aundaduras periòdicas, chi arrecano dannet e ruinas a cuddas populatziones de massajos» (cit. in Soru 2000a: 260).

Porcella in s'interventu suo faeddaiat in suspu a su **progetu in comintzu cuntzepidu dae Angelo Omodeo e posca realizadu dae Luigi Kambo de un'isbarramentu de su riu Tirsu** capatzu de nde regulare su deflusso e de un'invasu chi asseguraret energia elètrica pro illuminatzione e indùstria e abba abbaditza pro su Campidanu de Aristanis.

Su 22 martzu torraiat a denuntziare s'iscassu cunsideru pro su problema de s'assentu de su bassu cursu de su Tirsu e de su riu Mòguru a fronte de s'atentzione pro su fràigu de sa diga e de su batzinu: «Su batzinu de su Tirsu minetzat de si mandigare totu. Nos at a mandigare s'irrigatzione, nos at a mandigare s'assentu idràulicu de su Tirsu, nos at a mandigare is fundos istantziados pro s'assentu de su Tirsu, comente a nch'at giai mandigadu carchi àtera ite» (cit. in Soru 2000a: 261).

In summa, custu su significadu de is interventos de Porcella: **sa seberada industrialista non deviat fàghere ismentigare is netzessidades primàrias de s'assentu idràulicu e de s'isvilupu agrìculu**, coordinende is òperas a monte cun is òperas in a bellu e tenende contu, comente a problema primàrgiu, de s'arginamento de is rios e de s'assentu de sa pranura cun sa bonìfica de is terrinos in tundu pro oviare a is disacatos de is aundaduras. In custu cuadru s'aprovatzione de su progetu de su riu Mòguru deviat agatare una pronta esecutzione, sena ulteriores ritardos.

Finida sa gherra, segundu Maria Carmela Soru, sa proposta de Porcella «at a devènnere sa prataforma propositiva de sa legislatzione subra de sa bonìfica. […] Pro is interlocutores ministeriales issa at a rapresentare unu puntu de riferimentu de assolutu valore culturale e polìticu, pro su sebestu de is obietivos e sa calidade de is realizatziones de sa bonìfica in is raportos intre Istadu e fortzas sotziales locales» (Soru 2000a: 269).

Porcella matessi, però, pigadu àutu de s'inèrtzia guvernativa in relatzione a is problemas de sa pranura de Terrarba, aiat detzìdidu de interessare in sa batalla sua de modernizzazione e riscatu s'abogadu **Antonio Pierazzuoli**, «òmine de is ideas geniales e immaginose, profundu connoschidore de s'economia agrària de sa Sardigna, diretore de sa Càscia ademprivile de sa provìntzia de Casteddu» (Pisu: 55). Pierazzuoli aiat elaboradu unu *Pranu generale de bonìfica integrale (idràulica-agrària-igiènica) de is paules de su Campidanu de Aristanis (regione de Terrarba)* chi sighiat las coordinades de sa proposta legislativa de Porcella e chi fiat istadu presentadu a su Ministèriu pro is Traballos Pùblicos su 5 santugaine 1918.

Sa proposta de Porcella e su pranu tècnicu de Pierazzuoli cunverghiant in su propòsitu de promòvere una polìtica econòmica chi currispondet a is ispetzìficos bisòngios de s'Ìsula, e de sa pranura de Terrarba in particulare, e mirada a **cuntzèdere is terras egadas (recuperadas fintzas tràmite espròprio) a cooperativas de coltivadores sardos** chi cun sa colonizatzione diant àere aviadu s'emantzipatzione econòmica pròpia, sotziale, tzivile. Tando e petzi tando – sustentaiant Porcella e Pierazzuoli – «cun is assentos idràulicos, is bonìficas, is rimboschimentos, is colonizatziones agrìculas, cun is unidades colturales ratzionales, cun is trighìngios rurales, cun s'irrigatzione e in fines cun acanta sa grandu propiedade agrìcula industrializada, fintzas sa pitica propiedade at a pòdere bìvere e prosperare aviende·si a su suo beru e mègius destinu» (Soru 2000a: 269-271).